

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Zakaj se borimo za neodvisno strokovno organizacijo?

»Integralni« katoličani zlasti napadajo JSZ iz razloga, češ da se je iztrgala iz narodnega in katoliškega občestva, kar da je kvarno iz obeh navedenih gledišč.

Kdor pozna delovanje JSZ iz prakse, bo moral priznati, da poudarja JSZ v svojem praktičnem in načelnem udejstvanju ravno zgoraj navedeni načeli: katolicizem in narodnost.

Kdor je pošten, bo moral priznati tudi to, da ni za JSZ katolicizem in slovenstvo samo taktično sredstvo, ampak iskreno hotenje, da je bistvo njegove delovanja.

Ce govorimo o katoličanstvu, ne mislimo s tem tistega bahaškega in širokoustnega poudarjanja, katerega slišimo in beremo na strani »integralnih« katoličanov. Bog ne daj! Tako poudarjanje diši po taktiziranju in hinavščini in mora nujno roditi, če ne že odpora, mezuapanje. Prav posebno pa med delovnimi sloji.

Dejanja, ki izvirajo iz katoličanstva, morajo biti iskrena in tiha. Ljubezen ne sme vpiti. Mora objeti in objemati vse zapuščene in izkoriščane. Zlasti se pa mora boriti proti krivicam, proti osebnim in družbenim. Bo še vedno držalo to: da ustvarjajo bogastva držav in človeške družbe delovni sloji.

In vendar! Kdo uživa sadove tega bogastva? Kdo odločuje v državah o usodi delovnih slojev? Le poglejte stanovanja, prehrano, ostalo preskrbo delovnih slojev in družin! Kljub temu, da moremo govoriti ne le o milijonarjih, ampak tudi o milijarderjih, živi velika večina delovnih slojev v razmerah, ki so nevedne človeka.

Kdo reže javne pravice delovnim slojem? Ali je mar pri odločujočih v državah kdo izmed delovnih slojev? Ni ga. Vse to je krivično.

Pa ne le krivično. Vemo, da je nemogoča rešitev delovnih slojev in zboljšanje njihovih razmer, dokler vladajo in bodo vladale take razmere.

Bistvo krščanstva je boj proti krivici. To je tako lepo poudaril sedanjí sv. oče Pij XII. v prvem svojem govoru. Vse premalo premišljujemo v neho vpijoče grehe. Istotako se premalo poglobimo v socialno udejstvanje svetnikov. Občudovati moramo nastope cerkvenih očetov in drugih katoliških veličin proti izrodnom — gospodarskim in družbenim — njihove dobe. Pa še to premalo pomislimo, da so vsi veliki katoliški in svetniški duhovi bili v vseh dobah brezpogojno in brez hinavščine na strani zatiranih in izžemanih.

Ravno iz teh in istih razlogov je JSZ bila ustanovljena in je brezkompromisno na strani zatiranih in izkoriščanih. Ne poudarja pa tega v bobnečih frazah, ampak se približa bratu proletarcu kot taka. Češ »v stiski si. Pridruži se mi! Jaz sem za to tukaj, da se skupaj s Teboj borim za Tvoje pravice.« JSZ polaga največjo važnost na delo. Dobro se zaveda, da se z žrtvami in z iskrenim delom bolj ganejo srca, kakor pa z besedami. Zaveda se, da je tako delovanje eminentno katoliško delovanje.

V tem svojem delu pa hoče imeti nevezane roke v vsem, razen po Resnici. Iz teh razlogov poudarja in brani svojo neodvisnost in svobodo od vsakogar, zlasti pa od politike.

Poudarjamo: Zlasti od politike. Izkušnje in iz vsakdanjega življenja vemo, da je politika nesramna, brezobzirna in, žalibog, brez morale. Njena edina parola je: oblast. Sredstva za to ne pridejo v poštev, če le služijo temu namenu.

Pri taki moralni dispoziciji je nevarnost, da se izrablja celo vera, prav gotovo pa delavska strokovna organizacija. Za to je potrebno le nekaj besed: Pokorščina in disciplina vodstvu.

S temi besedami je ubita vsaka svobodna akcija tiste delavske strokovne organizacije, ki pride v območje in pod oblast kakršne koli politične stranke, zlasti meščanske politične stranke.

Primer: Delavska strokovna organizacija je sestavni del politične stranke, v kateri so včlanjeni tudi delodajalci, v katerih podjetjih ima centrala svoje organizacije. V dotičnem podjetju nastane spor. Pogajanja ne dovedejo do sporazuma. Organizacija se pripravljala na stavko. Dotični delodajalec gre k vodstvu politične stranke in se pritoži proti »boljševiškim« metodam delavske strokovne organizacije. Vodstvo politične stranke je dosedaj še vedno ugodilo podjetnikom, zaradi tega javi centralni organizaciji, da zahteva interes stranke, da ni v dotičnem podjetju stavke ali pa bojev v kaki ostrejši obliki.

Drugi primer: V državnem zboru so izglasovani razni socialni zakoni, in sicer pretežno iz političnega gledanja. To je, da ima vladajoča stranka možnost, da se hvali, da je izdala take socialne zakone. S strokovne strani so pa tisti zakoni za delavstvo brez koristi, ali celo v škodo. Ker je pa glasovala za te zakone tudi politična stranka, katere sestavni del je delavska strokovna organizacija, mora na ukaz politične stranke delavska strokovna organizacija hvaliti te zakone in delavstvo naravnost varati.

Samo ta dva primera nazorno pojasnjujeta, da je delavska strokovna organizacija, ki je odvisna od politične stranke, delavstvu v pogubo, mesto da bi mu bila neustrašna voditeljica. Če velja to za vsako delavsko strokovno organizacijo, velja še bolj za delavsko strokovno organizacijo, ki se sklicuje na krščanstvo. Kajti v takem primeru ne vara le delavstva, ampak se poslužuje za svojo hinavščino nauka, ki temelji v popolni Resnici.

»Integralni« katoličani se prav radi sklicujejo tudi na dr. Kreka. Dr. Krek je izdelal »Socialni načrt delavskih stanov.« Ko govori o organizaciji teh stanov, pravi: Po vseh slovenskih deželah naj se razširijo nepolitična socialna društva na verskem temelju. V vsaki večji fari bodi tako društvo... Ta društva naj bodo med seboj v zvezi in naj najmanj vsako leto po enkrat pošiljajo svoje zastopnike k skupnemu posvetovanju. Vendar naj bodo med seboj svobodna. Vodijo in zedinjajo naj jih načela, ne pa samosilno, gospodarstva in dobička željno strankarsko vodstvo. (Podčrtali mi.)

Ce je dr. Krek že takrat poudarjal samostojnost delavske strokovne organizacije, bi jo danes s še večjim poudarkom. Borba za samostojnost in neodvisnost strokovne organizacije ni lahka. Zmagovala pa je in bo. Čim več samostojno mislečih in krščanskih delavcev bomo imeli, lažje bo naše delo.

Delavstvo naj ima to-le pred očmi: Borba za samostojno in neodvisno delavsko strokovno organizacijo je merilo za delavstvo, za njegovo notranjo neodvisnost in za njegov notranji pones.

Zavedajmo se: Neodvisnost in samostojnost delavske strokovne organizacije morejo prdati le koristolovci, sužnji in hlapi.

Da: Kaj pa sedaj?

Po tolikih natolcevanjih, lažeh in obrekovanjih, ki jih je naša JSZ doživela zadnja leta od strani tako imenovane ZSD, si pač lahko poiščemo jasnejšega odgovora na gornje vprašanje.

Naše celotno gibanje je vse te napade preživelo predvsem zaradi svojega delavskega prepričanja in gledanja. Kakor od kraja, tako trdimo še danes, da je bil vsak kamen, vržen na nas, delo sovražnih rok. Da so pa namen, razbiti to delavsko enotnost, na zunaj zamaskirali, je bilo treba na široko govoriti o stvarih, za katere bodo ljudje bolj dovzetni. Tako je bilo treba najprej reči: niso dovolj krščanski, ni jim do papeških okrožnic, za krščanske socialiste se imenujejo. In vse to je bilo dovolj, da so začeli metati naše skupine iz prosvetnih domov, da je bil Zumer, naš načelnik, in z njim še marsikdo, ki je imel svojo družino posvečeno Presvetemu Srcu, manj katoliški od širokoustnega obrekovalca. Toda ne samo to! Treba je bilo še predrugačiti naše javne govore, opljuvati inteligenco, ki se je družila z nami, treba je bilo konferene, tečajev za dijake, da je tako dovolj

uspešno vsakdo kazal na nas, da smo izmečki. In tisk! Vse, kar je bilo naklonjeno ZSD, je bruhalo ogenj na nas! Od »Na mejah« mimo »Gorenjca«, vse do tiskovne centrale, misijonskih Grobelj pa do rajne »Fronte«, vse je pljuvalo na nas pod imenom »pravega gibanja«, borbe za »katoliška načela« in obrambe »slovenske in katoliške skupnosti«, in vrh tega še za »dobrobit« delovnega ljudstva! Pa ni bilo samo časopisnih napadov, treba je bilo še brošur, ki so pod farizejskim naslovom »Strokovna knjižnica« trgale in razbijale delavsko enotnost, treba je bilo še izrabiti praznik sv. Jozefa za napad na JSZ in agitacijo za zelenec!

In ozadje tega napada? To, kar smo vedno trdili in za kar ne bi nikdar omagali v svojem delovanju: politično uveljavljenje, strankarsko naziranje, ki naj služi predvsem v podvig posameznim stremuhom, protidelavska in protiljudska politika, ki je največji sovražnik delovnega ljudstva, pa čeprav je s svojo lepo zunanostjo zaslepila ljudstvo, ki je bilo na vseh važnih in celo svojih mestih porinjeno v kot. Pravi meščansko kapitali-

stični red! In v vse to je bila slovenska ZSD vprežena! Se več! Za to je bila ustanovljena! In ker je takega rodu, ji tako ni preostalo drugega, kot poiskati si žlahto, s katero spada skupaj, da bo tako bolj močna pri uveljavljanju skritih namenov.

Kako lepo se s temi »delavskimi brigami« strinjajo obiski v Belgradu, kjer je njihova matica-sedež in kjer je njihovo zastopstvo prav tako priseglo na zastavo Jugorasa, katerega člani so potem v uniformah in s stegnjenimi roki pozdravljali svojega »vodjo«...

Kako ponosna je postajala samozavest nekaterih, ki so po takih »uspehih« začeli trositi na levo in desno: »Vse delavske organizacije bodo razpuščene — edino veljavna bo naša — mi bomo vse prevzeli v svoje roke.« Nekateri je otročja naivnost zavedla celo tako daleč, da so že grozili z izgubo službe vsakemu, ki ne bo hotel vstopiti v ta njihov krog.

Kajpak je bila lahka taka trditev spričo pripravljenih pooblastil. Pa ne samo pooblastil, pripravljali se je tudi sporazum med obema organizacijama, ki sta do tedaj na zunaj še hodili ločeno pot, a sta v bistvu bili eno in tako končno ni nikogar razočaral vstop ZSD v Jugorasa. Toda pri tem se je treba ustaviti!

Nekaj dni pred tem dejanjem, ki bi ga isti ljudje v drugih okoliščinah imeli za skrajno izdajstvo nad slovenskim narodom, dejanjem, ki bi ga bila zmožna samo bivša »Orjuna«, nekaj dni pred tem je ista ZSD pod naslovom »Za skupnost katoliškega delavstva« z viška ponujala roko Jugoslovanski strokovni zvezi. Vse, kar je bilo napisano, je naravnost ogabno zavijanje idealov in načel s skritim namenom, ki pa je bil za vsakega poštenega presojevalca dovolj jase. Tu se predstavljajo njihovo delo, ki je »brez laži in hinavščine«, dalje temelji: Bog, Cerkev, narod in tako dalje... Iz tega preidejo ti popolneži in farizejsko odpirajo vrata na stečaj »vsemu poštemu delavstvu«, ki ne bo nikjer drugod kot samo v ZSD zagledalo luč, kakor se imenujejo. Potem zmage, jutranja zarja... »Ko nam je zmaga tako rekoč zagotovljena...«, ponujajo milostno roko, ko prej ugotovijo, da se nasprotne vrste podirajo! In to vse zaradi ljubezni »do poštenega delavstva«! Najvažnejše pa je seveda to, da »zbiramo sile za važne dogodke«. Važne dogodke! O, poznamo jih! Mi pravimo temu: za fašizem gre! Za eno delavsko organizacijo! Za razbijanje krščansko socialistične skupnosti in drugih svobodnih delavskih organizacij!

Dejanje brez primere! Ponuditi roko v prijateljstvo, ki bi potem zadalo našemu gibanju smrtni udarec! Samo tega in nobenega drugega namena ni imela ta ponudba. Toda, hvala Bogu, delavci v JSZ so znali presoditi položaj trezno, znali so JSZ obvarovati pred ponudbo, s katero bi v primeru sprejetja sami uničili svoje gibanje. Janez Evangelist Krek bi v grobu zajokal!

Pa ni samo to, s svojim obračunavanjem gremo še dalje!

Vprašamo: Kako je moglo gibanje, ki se je imenovalo popolnejše od našega in to v vseh ozirih, predvsem pa v katoliških, storiti korak, ki je v tako ostrem nasprotju s Cerkvijo in papeškimi okrožnicami? Da, to ni bilo mogoče drugače, kakor sprejeti ideal človeštva za kuliso, ki naj olepša izdajalsko dejanje! Grše in slabše kot izrabiti škofovsko čast za vililno reklamo! (Konec na 2. strani.)

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Vprašamo se tudi, kje je poštenje! Vprašanje poštenosti se namreč načne ob želji, vzeti v zakup vse delavsko življenje in to proti njihovi volji — vzeti brez težav, brez dela in na tako nenaraven način vse njegove institucije, za katere so še vedno določene po zakonu svobodne volitve, ki so edini poštenu način prevzemanja oblasti! Vse drugo, kar ni v zvezi s svobodno skupnostjo vsega delavstva, je nepošteno, nenaravno in protiljudsko!

Da! Kaj pa sedaj?

Gibanje, ki je od ustanovitve pa do danes naredilo toliko idejnih skokov, ki niso imeli z glavnim zunanjim namenom nobenih zvez, tako gibanje bi morali ustanovitelji po tolikih neuspelih sami likvidirati. Toda tega ne bomo doživeli, kakor tudi ne temeljitega preobrata, ki bi ga mogli samo na podlagi svoječasnišnih pogovinj z nami urediti. Mislimo pa, da do tega nimajo niti najmanjše volje, dasi imajo razočaranje že zadosti in se morda temu ali onemu le vzbujajo spomini vse do celjskega pakta, ko je JSZ vse storila, kar se je obvezala — pa je bila kljub temu izigrana. Za nas in vse, ki so ta boj vsa leta doživljali in spremljali, je jasno, da ZZZ — sedanji Jugoras — nikdar ni imela pravega namena ne z delavstvom kakor tudi ne z Jugoslovansko strokovno zvezo.

Kdo bo dal zadoščenje? Najbrž nihče! Ta, ki je naši organizaciji, to je njenemu celotnemu članstvu, prizadejal toliko bridkih ur, da smo se morali boriti prav tako silno proti napačnosti, kakor za vsakdanji kruh, od tega ni pričakovati zadoščenja, že zaradi tega ne, ker ga ne more dati! Od prijateljev pa ga zahtevati ne moremo, in tako si damo zadoščenje le mi sami.

Naše pametno ravnanje, ki je reklo, da delavsko gibanje ni isto kot politika, nam ga daje, daje nam ga zavest, da smo slej ko prej bili v borbi za pravice delavstva, zavest neutrudljivega dela vseh tovarišev in tovarišic — mož in fantov — ki so hodili od skupine do skupine, pritrjujoč si čas oddiha, denar od ust, da so tako širili našo idejo. Zadoščenje imamo, da smo kot opljuvani bratje vedno in tudi danes izjavljali, da nam je nauk Cerkve vodilo, da smo Krekovi sinovi, da nam je on podoba v delu in boju. Zadoščenje imamo, ko mislimo na prvega Krekovega sobojevnika, moža poštenjaka, našega starosta, tovariša Gostinčarja, ki je vedno ves mlad stal vodilno in bodrilno sredi med nami.

In kljub vsemu smo tudi tega boja veseli. Povemo namreč, da nam ta boj ni škodoval v ničemer; nasprotno, prav v teh časih smo se utrdili v silno skupnost, rasla je delavska zavest, dobili smo tovariše, ki so vodilno usmerjali svoja dela za našo organizacijo, in prav v teh časih so zrasli iz bojev in težav naši — praporci!

In v prihodnje niti za ped drugače! Vse sile, vsa naša moč bodi skrb za našo skupnost, za Jugoslovansko strokovno zvezo!

To naj bo prva izrečena beseda ljubezni ob začetku praznovanja pet in štiridesetletnega življenja Kerkove Jugoslovanske strokovne zveze!

Tri zahteve rudarjev

Ker smo prav v času praznovanja, se mi zdi primerno, da opozorim pristojne ljudi, naj bi se zamislili v položaj ubogega delavca v tem času. Ali se smatramo mi delavci-rudarji še za živa bitja? — Gotovo ne, če se upoštevava, da se delavcu kratkoma javi: V ponedeljek se praznuje. — Res, ne škodujeta ubogemu delavcu dva praznika, ker se od trudapolnega dela v globokem rovu niti v dveh dnevih ne odpočije, ali kaj bo rekel k temu želo-dec? — On si ne da dopovedati, da je dan počitka, on zahteva svoje, pa četudi se ta dan nič ne zasluži; pa tudi davek in drugi prispevki, ki jih mora delavec odtrgati od mesečnega zaslužka, ne pripoznavajo tega dne za praznik. Plačati prispevke, jesti in nič zaslužiti, kako je ob tem mogoč delavčev obstoj? — Svetujte nam, ki to od nas terjate! Lahko vam, ko so vam na razpolago z našimi žulji prigarani milijoni... Od česa naj živi ubog rudar, ki si mora znati zaslužek mojstrsko deliti, da se preživi v dne, ko tega ni; on nima blagajne, ki bi mu krila izdatke tega dne... 2. Vsaka stroka ali obrt ima določen rok napredovanja od učenca do mojstra; tri leta si učenec, tri leta pomočnik, potem pa si mojster. A rudarji?... Prej v zlatih časih, ko so bili podjetniki vsaj še nekoliko ali

Strokovna poročila

Pooblastila ministrstva za socialno politiko

Vsako ministrstvo je zahtevalo v novem preračunu razna pooblastila. Tako tudi minister za socialno politiko. Navedli bomo le tista pooblastila, ki se tičejo delavcev in nameščencev.

I.

Ustanovitev socialnega zakonskega instituta.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje se pooblašča, da izda v sporazumu z ministrskim svetom uredbo z zakonsko močjo o socialnem institutu. Ta institut bo organiziran v ministrstvu za socialno politiko kot samoupravno telo, naloga njegova pa bo preučevanje socialnih vprašanj.

Sredstva za vzdrževanje instituta pa bodo dajali SUZOR, Pokojninski zavod za nameščence, Osrednja uprava javnih borz dela, Glavne bratovske skladišnice, humanitarni fond železničarjev in centralno tajništvo delavskih zbornic. Ministrstvo samo — 0.

II.

Minister za socialno politiko se pooblašča, da izda uredbo z odobritvijo ministrskega sveta, z zakonsko močjo, s katero bo regulirana celotna privatna iniciativa v socialnem in humanem (človekoljubnem) delovanju.

S to uredbo bo reguliran pogoj za

obstoj privatnih ustanov in društev, njihovo delovno področje, njihov medsebojni odnos, koordinacija kakor tudi sodelovanje z uradnimi organi in nadzorstvo nad njihovim delovanjem in gospodarjenjem.

III.

Dokler ne bodo izvedene volitve za samoupravne organe SUZOR, sme minister za socialno politiko tudi pred potekom trajanja mandatov člane ravnateljstva in nadzorstva razrešiti, in sicer poedine osebe ali v celoti ter imenovati na njihovo mesto druge.

Na isti način sme minister za socialno politiko postaviti na mesto ravnateljstev ali nadzorstev komisarje.

IV.

Minister za socialno politiko se pooblašča, da izda uredbo o delavskih zbornicah. Dokler pa ne izide taka uredba, sme razrešiti dosedanje uprave in imenovati na njih mesto druge.

V.

Nastavljenci delavskih zbornic, javnih borz dela in SUZOR (OUZD) morejo kandidirati za člane samoupravnih organov za posredovanje dela, za SUZOR ali za Pokojninski zavod pa le na podlagi predhodne odobritve ministra za socialno politiko.

Delavska zbornica in poravnalne obravnave

Na podlagi uredbe o minimalnih mezdah (člen 15.) se morate stranki, ki imata spor iz delovnega razmerja, obrniti, če so spori manjšega obsega, na pristojno okrajno glavarstvo, če so večjega obsega, pa na bansko upravo, odnosno na inspekcijo dela, da skliče poravnalno postopanje. V smislu navedbe bi se morale take obravnave razpisati v najkrajšem času. Torej spor bi se moral obravnnavati nujno.

V praksi so se pa pokazale v tem pogledu napake. Ponekod se je zavlačevalo in se še zavlačuje z razpisom poravnalne obravnave. Zaradi tega trpi delavstvo, ker pride med tem časom

ugodni trenutek, ki naj bi podprl delavstvo v boju za njegove pravice. Na primer velika naročila so podelana in podobno.

Ponekod gre za več delodajalcev. Namesto da bi se razprave čimprej sklicale, nastanejo spori, katero oblastvo naj jo skliče.

Delavska zbornica je opozorila s posebno vlogo bansko upravo na te nedostatke in prosila, da jih odpravi. Odprava takih nedostatkov je potrebna tudi zaradi tega, ker vidi delavstvo v zavlačevanju razpisa obravnave indirektno podporo delodajalcem v škodo delavstvu.

Združenje graditeljev bo postopalo enotno

Združenje graditeljev je izdalo posebno tiskovino, ki jih bo moral podpisati vsak stavbni delavec. Tiskovine bodo tele: 1. osebni podatki; 2. vstopna izjava; 3. odpoved; 4. izstopna izjava.

Osebni podatki obsegajo rojstne in druge družinske podatke.

V vstopni izjavi bo zabeleženo, da je delavec sprejet prvi mesec na poskušnjo in da se more službeno raz-

merje v tem času razvezati brez odpovedi.

Odpoved obsega izjavo delavca, da je vzel 14dnevno odpoved na znanje.

Izstopna izjava. V tej izjavi bo delavec potrdil, da je z zneskom, ki ga je prejel ob izstopu iz službe, popolnoma izplačan in da nima nobenih zahtevkov več, ki bi izvirali iz službenega razmerja, niti na nadurah, nedeljskih ali nočnih urah, niti iz naslova boleznih ali odpovedi.

Za delavce bo važna vstopna, posebno pa izstopna izjava. Zaradi tega bo moral natanko premisliti, preden bo podpisal tako izjavo. Kajti kakor hitro jo je podpisal, se je s tem odpovedal vsem svojim pravicam, ki si jih je pridobil iz tega ali onega naslova.

Tako enotno postopanje graditeljev bo v gotovi meri ustvarilo red. Nevarnost pa je, da se bo s tem izvajal pritisk na delavce. Kdor ne bi hotel podpisati na primer vstopne izjave, ga lahko postavijo na črno listo in s tem onemogočijo nadaljnjo zaposlitev. Saj vemo, kako lumparsko so postopali pobalinski podjetniki nasproti tistim delavcem, ki so po sodnem potu uveljavljali svoje pravice zaradi nadurnega dela ali pa zaradi boleznih.

Da se ne bo kaj takega dogajalo tudi s temi enotnimi izjavami, bo moralo delavstvo seči po obrambi. Tako obrambo mu more nuditi edino svobodna delavska strokovna organizacija.

družinske doklade ali vsaj poskrbite, da se postavijo zakoni, ki bodo previdevali k tem plačam družinske doklade in preprečevali, da bi podjetniki pod različnimi pritiski zadrževali ženske. Poskrbite, da otroci teh številnih družin ne postanejo nekoč kader brezposelnih trpinov, temveč da bo tudi zanje prostora pri delu in pri jelu.

L. L.

GRAMOFONSKÉ PLOŠČE

šlagerje, plesne, narodne, s harmoniko in petjem samo 30 din. Razen tega vzamemo tudi stare v račun. Iščite seznam!

Žalostne razmere mariborskih tekstilnih delavcev

V času, ko se tekstilno delavstvo nahaja v brezpogodbenem stanju, je dobro, da tudi drugo delavstvo spozna položaj, delovne in plačilne razmere delavstva po tekstilnih tovarnah. Lahko trdimo, da je Maribor središče tekstilne industrije v naši državi, saj ima devet velikih in 5 malih obratov, skupaj 14 tekstilnih podjetij. V teh podjetjih vladajo po veliki večini razmere, ki kličejo po temeljiti preureditvi. Delavska varstvena zakonodaja se v zelo redkih primerih izvaja. Zato je tudi delavstvo v takih podjetjih popolnoma zasluženo.

Dogodi se, da delavec-tekalec v enem izmed mariborskih tekstilnih podjetij zasluži v 59 delovnih dnevih 356,46 din. Na ta način je imel ta tekalec 75 par plače na uro. Drug tak primer, ki se je dogodil v istem podjetju, je, da je delavka-tekalka zaslužila v 96 delovnih dnevih 166 din, kar znaša 21 par na delovno uro. Nešteto pa je primerov v tem podjetju, o katerih zaenkrat še ne moremo dati natančnih podatkov, kljub temu da ima podjetje zaposlenih vsega skupaj okrog 60 ljudi. To podjetje je delniška družba, ki jo sestavljajo ljudje, ki so pred časom bili mojstri ali delovodje v posameznih mariborskih tekstilnih tovarnah, po večini inozemci.

V drugem podjetju, ki je eno izmed večjih in ki je v javnosti označeno kot eno izmed najboljših in najbolj socialnih, se niti malo ne izvaja delavska varstvena zakonodaja. Člen 219. obrtnega zakona se izvaja v tem podjetju na popolnoma svojstven način. Če delavec zboli in ga zdravnik da v seznam bolnikov, ne dobi 6 dnevnega izplačila, kakor mu to po zakonu pripada, ampak samo za tri dni in še to samo nekajkrat na leto. Si pač znajo ti gospodje po svoje krojiti delavsko zakonodajo. Če pa kakšen delavec mojstru ali delovodju ni prav posebno pri srcu, ga pa tudi v takih primerih enostavno odpuste. Tudi če je delavec klican na sodnijo ali k raznim oblastvom in to ne po lastni krivdi, ga zaradi tega enostavno prestavijo od stroja, od boljšega dela k slabšemu, pa čeprav delavec ni storil nobene pogreške. V tem podjetju se tudi nadurno delo ne plačuje, kakor to določa zakon. Podjetje je enostavno mnenja, da ni potrebno upoštevati zakona z motivacijo, da tako bolje plačuje delavce, kakor druga enaka podjetja. Tudi nočno delo žensk-delavk obstoji v tem podjetju, čeprav se v tem pogledu storili potrebni koraki. To seveda podjetje lahko stori, da družinske matere delavke sili k nočnemu delu, ker so ga razni meščanski časopisi javnosti prikazali kot enega najbolj socialno čutečih. Delavec v tem podjetju ni človek, ampak vse kaj drugega, ker se tudi dobijo razni inženirji, ki svojo fizično moč preizkušajo na delavcih v obliki klofut, ki jih dajejo svojim podrejenim. Tudi delavskim zaupnikom se ne godi bolje. Deležni so raznega zmerjanja in raznih priimkov, ki nikakor niso v skladu z imenom delavski zaupnik.

V nekem drugem podjetju se zopet brez vsakega vzroka odpustijo delavci, ki slučajno delovodju niso posebno pri srcu. Tudi druge nezakonite stvari pridejo tem gospodom delovodjem na misel. Ni dovolj, da se delavka pri delu že itak fizično in materialno izkorišča; tak delovodja hoče s svojo privandranostjo ubogo delavko še moralno izkoristiti. Dobro bi bilo, da bi se ti tuji, preden pridejo v našo državo, malo bolje seznanili z našim kazenskim zakonom. Ker skoraj gotovo si bo vsak izmed teh mislil, da se mu godi krivica, če bi ga prizadeta delavka javila pristojnim oblastem.

Najbolj značilno, kako tekstilna industrija po svojih tovarnah izkorišča delavstvo, pa je, da se prav v mariborskih tekstilnih tovarnah to najbolj vidno opaža. Mlade delavke sprejemajo na delo, dočim stare, ki so v podjetju bile zaposlene nad deset let, enostavno odpustajo. Vse življenjske moči pustijo take delavke v tovarni in so zaradi svojega vsakdanjega dela telesno izčrpane, pa jih vržejo iz podjetja, ne glede na to, kje naj si iščejo ponovno zaposlitev. (Konec prihodnjic.)

Do naših krajev

Zagorje

V preteklem tednu je umrl naš priljubljeni šolski upravitelj g. Pelko Matija. Dolga leta je vzgajal mladino, se z njo veselil in jo očetovsko učil. Težko je bilo njegovo delo, zlasti še, ker mu je bila določena vzgoja otrok v središču rudarske industrije. Njegova velika ljubezen do mladine si je osvojila ne samo vsa srca otrok, temveč tudi vsega ostalega prebivalstva. Bil je vsestransko pravičen in zato je imel tudi vsestransko zaupanje. Bil je zelo socialno čuteč, kakršnih je v današnjih časih le redko dobiti. To je pokazal njegov pogreb. Rudarska mladina in rudarsko delavstvo ter vse ostalo prebivalstvo je z udeležbo dokazalo, kako priljubljen je bil. Zato ga bo obdržalo tudi v trajnem spominu.

V nedeljo 19. marca ob 9 dopoldne bo v Zadružnem domu sestanek vsega članstva. Sestanek je važen. Poročali bomo o skupščini krajevne bratovske skladnice in letnem zaključku ter o položaju rudarskega delavstva.

Trbovlje

Praznik sv. Jožefa 19. marca bo strokovna skupina rudarjev praznovala po sledečem sporedu: Po šesti maši skupno obhajilo članov. Ob 9 zborovanje članov v Društvenem domu. Na tem zborovanju govorita dva priznana govornika, ki prideta iz Celja in Maribora. Ob pol 11 skupna maša za umrle člane skupine. Popoldne točno ob pol 4 v Društvenem domu uprizoritev igre »Žrtve«. Pozivamo vse člane in njihove družine kakor tudi člane vseh naših krščanskih organizacij, da se nam pridružijo. Posvetimo se ta dan duhovni obnovi mi, ki se dnevno borimo za golo življenje. Ta dan posvetimo, kot krščanski socialisti sv. Jožefu, tesarju iz Nazareta, redniku Kristusa.

Vse člane, ki kakor koli sodelujejo pri igri »Žrtve«, pozivamo v soboto 18. t. m. ob pol 4 popoldne v tajništvo na kratek razgovor.

V ponedeljek 20. marca pa je ob 5 popoldne splošen sestanek članov, katerega se udeležite prav vsi zaradi važnih poročil.

Prepočasno izdajanje poslovnih knjižic. Po novi uredbi so pričele ustanove

Praznik dela

19. marec je praznik sv. Jožefa, tesarja in rednika Jezusovega iz Nazareta.

O sv. Jožefu ne vemo prav za prav ničesar posebnega. Ne odlikuje ga nobena čudežna moč, s katero bi ozdravil bolečine ljudem, tudi ničesar nenavadnega in mističnega ni zbranega okoli njegove osebnosti. Vemo le to, da je bil tesar po poklicu, ki je z delom svojih rok služil boren kruhek svoji ženi Mariji in rejencu Jezusu.

Prav v tej preprostosti in čisto navadni vsakdanjosti nam stopa lik sv. Jožefa tako blizu, da mu lahko zaupamo vse svoje težave, čisto vsakdanje sicer, pa vendar jih prav zato prinašamo njemu v priprošnje odkrito in prisrčno.

Na dan, ko se spominjamo njegovega življenja in predvsem dela, pa praznujemo krščanski delavci tudi praznik svojega dela. Ob tem svetniku-delavcu, ki je vedno in povsod s svojim življenjem čisto tiho, pa vendar dovolj zgovorno poudarjal svetost in vrednost dela, nam delo, naše vsakdanje trdo in težko delo ne pomenja več samo težave in bremena, temveč dobiva za vse nas svojo vrednost, svojo vsebino in svoj pomen. Zavedamo se, da more le delo graditi svetu in človeški družbi materialne pa tudi duhovne vrednote. Prihajamo do trdega spoznanja, da so v delu osnove, na katerih temelje uspehi človeka in sveta.

Prav zato pa zahtevamo ob prazniku sv. Jožefa, tesarja iz Nazareta, ki mu je Bog izročil v skrb svojega Sina in njegovo mater, da družba in oblast, pa tudi vsi posamezniki spoštujejo delo in mu dajejo ono mesto v sestavi vseh vrednot, s katerimi človeštvo razpolaga, ki mu po njegovi vsebini in pomenu pripada! Kakor je od Boga posvečen prav vsak poklic, prav tako je svet tudi naš delavski poklic, prav tako je posvečeno z delom delavca sv. Jožefa in mnogih drugih tudi naše vsakdanje delo.

in oblasti izdajati in zamenjavati poslovne knjižice. Za rok izdajanja po členu 9., točke 3. se morajo izdati prošilec knjižice najdalje v 2 dneh po prijavi. Dogajajo se pa primeri, da prošilec čaka na knjižico po 14 dni in še več. Delavci pozivamo nadrejene oblasti, da se izdajanje knjižic izvrši v zakonskem roku. Sedanje postopanje je v škodo delavcem pri iskanju služb. Delavec brez poslovne knjižice ne more biti sprejet v delo.

Količevo

V nedeljo 5. marca je imela naša skupina svoj sestanek v stari šoli v Dobu. Sestanek je bil zelo dobro obiskan — znak, da ima naše članstvo zelo veliko zanimanja in spoštovanja za svojo organizacijo. Sestanek je vodil predsednik Pavli Franc, ki je v svojem govoru pozdravil navzoče člane in zastopnika JSZ tov. Rozmana Jožkota, narkar je govoril o delovanju naše organizacije in njenih ciljih. Nato je članom tudi obrazložil koliko truda imajo nekateri naši nasprotniki, da bi okrnili našo svobodno strokovno organizacijo, ali ji škodovali na kakršnen koli način. Članstvo je živahno odobrvalo njegov govor. Nadalje je poročal o primeru, ko je bilo naročeno nekemu delavcu iz naše tovarne, da mu bodo gospodje dali svoje potrdilo, pa da naj nabere kakih 30 podpisov od delavcev v tovarni, da bodo ustanovili ZSD. Količka pa mora biti jeza teh gospodov, kajti pri vsakem poskusu so obsojeni na neuspeh — že ta delavec, če ravno ni naš član, je dal gospodom hladno tuš, kajti rekel jim je, da kaj takega ne more storiti, ker je to izdajstvo, katero se maščuje prej ali slej. Mi temu delavcu čestitamo. Gospodje pa najbrž ne vedo, da če bodo sejali veter, bodo želi vihar. Naše delavstvo izgublja poslednje simpatije do njih. Barvanje s krščanstvom jim več ne pomaga, delavstvo pozna njihova umazana dela. Ze sedaj so njihovi pristaši redki ko bele vrane, dočim so v našo skupino pristopili zopet nekateri novi člani.

Za tem je podal svoje poročilo tov. Pire Ferdinand, ki je poročal o delavstvu o vseh zadevah, ki so nastale v najnovejšem času v naši organizaciji in je pozival delavstvo k še večji skupnosti in borbi za delavske pravice.

Nato je tov. predsednik dal besedo zastopniku JSZ tov. Rozmanu, kateri je za svoj govor žel veliko odobravanja vsega delavstva. Z obrazov je sijalo zadovoljstvo nad stališčem JSZ.

Nato je tov. predsednik dal predlog glede 1. maja, katerega je delavstvo tudi sprejelo, namreč, da se sporazumno tudi z drugimi skupinami v kamniškem okraju, da bi se delavstvo udeležilo sv. maše na Homecu, ki naj bi se darovala za umrle tovariše in tovarišice naših skupin. Popoldne pa naj bi se zbrali tovariši in tovarišice vseh skupin v Dobu pri Matičiču, kjer bi slavili naš delavski 1. maj. K temu praznovanju bi povabili tudi centralo.

Kranj

Skupina gradbenih delavcev Jugoslovanske strokovne zveze v Kranju, se zahvaljuje vsem tistim, ki so prispevali za brezposelne delavce v Kranju. Zahvaljujemo se tudi tovarnarju Fr. Sircu za vrečo moke, ki jo je podaril.

Ze zadnjič smo poročali, da se vrši naša delavska proslava sv. Jožefa v nedeljo 19. marca. Ker pa sv. maša ob 8 zaradi tehničnih zaprek odpade, se bo darovala za umrle člane JSZ enkrat pozneje. Shod vsega članstva se pa vrši ob 9 v dvorani »Stare pošte«. Po shodu gremo k sv. maši na Huje, kjer se pripravimo našemu zaščitniku sv. Jožefu. Članstvo prosimo, da se udeleži te naše prireditve v polnem številu. Pridejo naj tudi brezposelni. Priljite s seboj tudi naše somišljenike!

Sorica

Članstvo naše strokovne skupine lesnega delavstva opozarjamo, da se v čim večjem številu udeleži sestanka, ki se bo vršil v nedeljo 26. marca po deseti maši v gostilni Petra Fajfarja v Sorici. Na sestanek pride tudi zastopnik centrale. Se enkrat opozarjamo vse zamudnike, ki še niso poravnali članarine za preteklo leto, da jo poravnajo ta dan. Drugače jih bomo črtali.

Pranje je postalo cenejše!

Sedaj pač lahko vsaka gospodinja pere s Persilom in Henkom ter tako izkoristi vse prednosti, ki jih nudita oba pralna pripomočka. Po danih navodilih, natiskanih na vsakem zavitku, dosežete brez mučnega miljenja perilo belo kot sneg. (Nobenega drgnjenja več).

Persil in Henko

Jamčita za presenetljiv uspeh!

Apače

Pri pregledovanju naše blagajniške knjige smo ugotovili, da nam dolguje večina članov, posebno iz apaške kotline že nekaj mesecev članarino, čeprav redno prejema »Delavsko pravico«. Opozarjamo vse člane, da poravnajo članarino ob prvi priliki pri tov. Svabhu Leopoldu v Lomanošah in tov. Zemljiču Jožefu v Žepovcih. Vsakemu je znano, da brez točnega plačevanja članarine, skupina ne more delovati. Prisiljeni bomo, da bomo vse tiste, ki ne bodo točno plačevali članarine, črtali iz imenika skupine. Zato naj vsak zaveden delavec — član naše strokovne skupine to čimprej stori.

Črna-Kaolin

Zahvala. Ob nenadni izgubi predraga sina in brata Poldeta Zagarja se najtopleje zahvaljujemo vsem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala preč. g. župniku in gospodu zastopniku JSZ za njegove prelepe poslovilne besede. Najlepše se zahvaljujemo vsem darovalcem vencev, zlasti skupini JSZ iz Stahovice. Iskrena zahvala tudi g. ravnatelju za osebno udeležbo, kakor tudi ostalim predelavcem. Priporočamo pokojnega Poldeta v spomin! — Žalujoca rodbina Zagar.

Huda jama

Dne 12. februarja se je vršil občni zbor naše skupine v Laškem s polnoštevilno udeležbo. Članstvo je z zanimanjem sledilo poročilu odbora ter mu s ponovno izvolitvijo dalo popolno zaupnico. Na občnem zboru smo dali tudi izjavo popolnega zaupanja in neomajne zvestobe naši tako barbarško obrekovani matici JSZ, njenemu načelniku tov. Srečku Zumru in celotnemu vodstvu. Obsodili pa smo neke bivše tovariše v centrali, katerim je organizacija nudila možnost strokovne izobrazbe, sedaj pa so jo izkoristilo sramotno napadajo. Toda vsaka stvar do gotove meje, tudi tega bo konec. Ven z izdajalci in odpadniki, mi pa po začrtani poti naprej do končne zmage!

Kot zastopnik centrale je imel globoko zasnovan govor tov. J. Jurač iz Celja. Članstvo mu je z zanimanjem sledilo, za kar mu izrekamo res tovariško zahvalo ter se mu pripravljamo še za drugič.

Občni zbor je potekel v najlepšem soglasju ter sklenil, da v letošnjem letu razvije skupina svoj delavski prapor. Ze danes vabimo vse skupine za takratno čimvečjo udeležbo.

Poročil se je naš tovariš Jožko Sluga z gosp. Marico Zupanovo. Želimo jima vse najboljše v novem stanu ter mnogo sreče in blagoslova.

Kozarje

Opekarskemu in vsemu drugemu delavstvu sporočamo, da je delavstvo samo iz Viča, Vrhovc, Kozarj in Podsmreke ustanovilo novo zadrugo, ki se imenuje Splošna posojilnica Kozarje-Vrhovci. Ta ustanovitev se je izvršila že 15. oktobra 1938 in skozi vse mesece do danes redno poslujemo. Da nismo tega dela obešali na veliki zvon, smo imeli gotove razloge, čakali smo pa tudi, da oblast zadruško potrdi. Ker je pa pri vsaki novi ustanovitvi nekaj kritike, smo bili tudi mi zadovoljni, da so se razkričali tisti, ki jim ta ustanova ni všeč, in to še prej, preden smo to javnosti povedali ustanovitelji sami. Bili smo tihi in delali smo. Naj sporočimo le to, kar smo že dosegli. Do danes imamo že nad 50.000 din hranilnih vlog. Te vloge so delavski pri-

hranki. Vidi se, da nam je delavstvo takoj zaupalo. Zato smo pa tudi mi zaupali in dali že devetim prošilecem posojilo. Splošna posojilnica je namenjena vsem. Vendar pa je v ljubljanski okolici največ delavstva in bo prišlo predvsem ono v poštev. — Ko je 20 mož in fantov podpisalo ustanovitveno izjavo, so nekateri majali z glavami in dvomili v uspeh. Danes pa že vidimo, da je bilo to delo pravilno in potrebno. Sedaj ostane samo še naloga vsega tukajšnjega in okoliškega delavstva, da bo našo ustanovitev razumelo in se v vsakem primeru obracalo le na Splošno posojilnico Kozarje-Vrhovci.

Ljubljana

Krščanska delavska mladina iz Sostrga uprizori 19. marca ob 8 zvečer v Franciškanski dvorani v Ljubljani dramo »Župnik iz cvetočega vinograda«. Vstopnina od 3 do 10 din. — Vabimo vse delavce in delavske prijatelje, da se prireditve naše mladine udeležijo!

Maribor

Ekspozitura Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru sklicuje za nedeljo 19. marca 1939 redni občni zbor. Vse skupine na področju mariborske ekspoziture prosimo, da gotovo pošljejo na občni zbor svojega zastopnika. — Občni zbor se vrši ob 9 dopoldne v prostorih ekspoziture JSZ v Delavski zbornici, Sodna ulica 9-I. Na občni zbor vabimo tudi vse članstvo strokovne skupine delavcev in nameščencev in tekstilnega delavstva.

Gornja Radgona

Napovedani sestanek opekarskega delavstva v Gornji Radgoni se 19. III. ne bo vršil, ker se isti dan vrši občni zbor ekspoziture JSZ v Mariboru. Sestanek se bo vršil 26. marca ob istem času in na istem kraju, kakor je bilo to javljeno v »Pravici«. Pozivamo vse članstvo, da se sestanka udeleži. Čas je, da pričnemo z resnim delom in da se pripravimo za obrambo naših pravic.

Laško

Redni občni zbor Delavske posojilnice v Laškem bo v nedeljo 26. marca ob 3 popoldne pri Blažu Grešaku v Rečici. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za l. 1938. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Umril je Bezgovšek Karel v najlepši življenjski dobi. Sel je v bolnišnico na operacijo, kjer ga je pa doletela smrt. Zaposlen je bil pri rudniku, in sicer pri avtogeničnem varenju.

Tržič

Vse člane strokovne skupine delavcev v Tržiču obveščamo, da se bo v nedeljo 19. marca 1939 ob 9 dopoldne v prostorih gostilne Perko vršil redni letni občni zbor naše skupine. Zaradi položaja in razmer bo občni zbor zelo važen, zato vabimo vse člane, da se občnega zbora gotovo udeležijo. — Na občni zbor pride tudi zastopnik centrale.

Ljubno

Lesno delavstvo naše strokovne skupine ima v nedeljo 19. marca ob pol 10 dopoldne članski sestanek v prostorih gostilne Macenovič v Radmirju. Zastopnik centrale pride iz Celja. Ker so sestanki zelo važni, da spoznamo položaj in vzemo, kako stoji naša stvar, opozarjamo vse člane, da se sestanka v čim večjem številu udeležijo.

Jože Gostinčar 79letnik

16. marca dopolni naš Jože Gostinčar 79. leto starosti, 19. marca pa praznuje svoj god. Kdo izmed nas ne bi bil vesel teh dveh dni, rojstnega in godovnega dne našega starostja! Saj je on eden izmed redkih, ki so v dolgi 45 letni dobi vztrajali neomajno v Krekovi Jugoslovanski strokovni zvezi, in edini od starih pionirjev še aktiven član našega načelstva. Pa kako je naš Gostinčar priden, zaveden in razborit borec za krščanska načela v človeški družbi. Kljub svoji visoki starosti in kljub boleznim, ki ga večkrat ne pusti iz postelje, še vedno kot mlad fant zasleduje borbe in težave JSZ, piše članke za »Delavsko pravico« in če le more, prihiti v centralno pisarno JSZ. Kako tu, kako tam? — to so stalna njegova vprašanja.

Ko čestitamo našemu Jožetu k nje-

govemu 79letnemu rojstnemu dnevu in k godu, izražamo eno samo željo, ki jo pa naslavljamo na Njega, iz čigar velike vere v pravičnost je naš Gostinčar dobil vso potrebno notranjo silo za delo v krščanski delavski organizaciji, to je na Vsemogočnega, naj ga nam ohrani v zdravju še dolgo let kot edino živo pričo začetka in delovanja našega delavskega gibanja. Naj nam bo Gostinčar še lepo vrsto let buditelj in klicar našega ustanovitelja dr. J. E. Kreka v lepše čase našega delavstva.

Gostinčarja samega pa prosimo, da vzame naše čestitke v imenu vsega delavstva, organiziranega v JSZ, kot znamenje velike ljubezni in hvaležnosti za vse njegovo požrtvovalno delo, za vztrajnost in zvestobo našim velikim načelom.

Razgledi

Razoroževanje ali vojna, to sta dve mnogocisti razvoja sedanje težke zapletenosti mednarodnega položaja. Konservativna angleška politika si obenem s silnim oboroževanjem z vsemi diplomatskimi in denarnimi sredstvi prizadeva storiti vse, da se reši mir. Pretekli četrtek je govoril znani konservativni politik Samuel Hoare o svojem načrtu, po katerem bi se v petih letih spremenil ves dosedanj razvoj mednarodnih dogodkov. Trije diktatorji in predsednika angleške in francoske vlade bi morali sestati za zeleno mizo in delati, dokler se ne doseže sporazumna rešitev vseh sporov. Potem bi se vršila nova svetovna mirovna konferenca, potem pa bi prišla splošna razorožitev. Industrija bi pričela delati produktivna dela, nastopilo bi splošno blagostanje. Hoare je povedal, da je bodoči razplet zelo odvisen od tega, kako se bodo končali sedanji razgovori med nemškimi in angleškimi industrijci. Če ti razgovori ne bodo pokazali pripravljenosti za pomirjenje, potem naj vsi nasprotniki Anglije vedo, da je Anglija v vojni nepremagljiva. Zaloga hrane in surovin so neizčrpne.

Blíža se važna odločitev, ko bo en tabor velesil moral točno povedati, kaj zahteva, in bo drugi tabor moral jasno reči, kaj je pripravljen dati. Oboroževanje obeh taborov svetovnih velesil dosega največje mere in se ne bo moglo stopnjevati v nedogled. Anglija, Francija in Amerika izjavljajo, da so pripravljene pogajati se z Nemčijo, Italijo in Japonsko. Ne bodo pa več popuščale pred diktatom in pred politiko »dovršeni dejstev«. Posledovodi politiki demokratskih držav trdijo, da je mogoče odpraviti gospodarske težave Nemčije, Italije in Japonske samo s prenehanjem oboroževanja in s povečanjem mednarodne trgovine, katero so jim pripravljene omogočiti. Totalitarne države trdijo, da jim je mogoče živeti samo, če dobe nove zemlje v Evropi in kolonijah.

PRIHRANKE

vlagajo delavci v Prvo delavsko hranilnico in posojilnico v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22/1.

Delavska
GLASILO **PRAVICA**
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-1. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-1. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka post. čekovnega računa 14.906.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejanje in odgovarjanje Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Žamer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)

DELAVSKI PRAVNIK

1. Ali sme lastnik zahtevati nazaj stvar, ki je bila prodana brez njegovega dovoljenja?

S. K., Novo mesto: Vaša žena je brez Vašega dovoljenja prodala Vaš šivalni stroj, ki ste ga lani kupili skoraj novega za 2000 din. Vprašate, ali imate pravico zahtevati stroj nazaj in ali morate povrniti kupcu 300 din, ki jih je plačal Vaši ženi.

Odgovor: Če je bil stroj v resnici vreden okrog 2000 din, je moral kupec iz nizke cene, za katero mu je žena prodala šivalni stroj, vedeti ali vsaj sumiti, da stroj ni njena last. Stroj imate zato pravico zahtevati nazaj, ker si kupec ni pridobil lastnine. Plačati Vam za vrnitev stroja ne bo treba ničesar, ker bo moral kupec znesek din 300 zahtevati samo od Vaše žene.

2. Prenizko zavarovanje.

A. K., Litija: V podjetju ste se pred kratkim ponesrečili in postali 40% delovno nesposoben. Plače ste imeli redno okrog 1100 din na mesec, podjetnik Vas je pa prijavil OUZD samo s plačo 800 din mesečno. Vprašate, kaj naj ukrenete, da Vam SUZOR ne bi odmeril rente po preniknem zavarovanju?

Odgovor: Okrožni urad ob vsaki nesreči vodi poizvedbe tudi o višini ponesrečenčeve plače. Ker je pa mogoče, da podatki, ki jih ima OUZD, niso povsem točni, prijavite zadevo takoj OUZD v Ljubljani in navedite tudi vse dokaze, ki govore za to, da ste prejeli mesečno res 1100 din. SUZOR Vam bo nato odmeril rento po dokazanih dejanskih prejemkih.

3. Pravica do mezde za časa neupravičenega zavora.

J. G., Ljubljana: Ob priliki volitev Vas je policija brez vsakega razloga zaprla zaradi agitacije za opozicijo. Ko so vas čez dva tedna izpustili, ste se vrnili na delo v tovarno, kjer ste delali dva tedna, nakar so Vas brez odpovednega roka odpustili, češ da ste bili zaprti in da Vas zato ne morejo imeti več v službi. Vprašate, ali Vam gre pravica do 14 dnevne odpovedi.

Odgovor: Ker ste bili brez svoje krivde zadržani opravljati službo, ko so Vas držali brez razloga v zaporu, imate pravico za prvi teden zahtevati Vašo mezdo, kot da bi bili na delu v tovarni. Razen tega imate pa tudi pravico do redne mezde za 14 dnevno odpovedno dobo, ker Vas je podjetje neopravičeno odpustilo. Samo, če bi bili obsojeni s kazensko sodbo ali pa s sodbo upravnega oblastva, bi Vas smelo podjetje na mestu odpustiti. To pravico bi pa imelo podjetje samo osem dni po Vaši vrnitvi na delo. Vas so pa iz-

Češko-slovaška republika je razpadla. Razmere v Češko-Slovaški se po septembrski kapitulaciji niso mogle urediti. Temu je bil kriv predvsem vpliv iz sosednih držav, ki jim ni bilo do urejene češko-slovaške države. Za 12. marca so nameravali Slovaki proglasiti svojo odcepitev od Češke. Toda predsednik republike je odstavil slovaško vlado z msgr. Tisom na čelu, ta pa je poklical na pomoč Nemčijo in po posvetovanju s Hitlerjem razglasil neodvisnost Slovaške. Še isti dan je proglasila neodvisnost Podkarpatska Rusija. Madžarske in poljske čete zasledajo Podkarpatsko Rusijo, Madžari so vdrlji na Slovaško, nemške čete pa so zasedle Češko.

Položaj v Španiji je nejasen, čeprav na republikanski strani ni več prave vlade in se vrše boji med različnimi skupinami republikanskih čet. Z nacionalistične strani so zaenkrat boji ustavljeni. Videti je, da so računali velesil taki, da sedaj še ni pravi čas, da se konča španska državljanska vojna. Odločitev v Španiji čaka na odločitve v ostalih delih Evrope. Če bi se sedaj končala vojna v Španiji, bi bila Italija obvezana, da umakne svoje čete domov.

Nad tri tisoč mrtvih italijanskih vojakov v Španiji do 13. februarja so objavile italijanske oblasti. Ranjenih je bilo nad 10.000 vojakov, ujetih 366 in 214 pogrešanih.

Novi transporti francoskih čet so odšli v Džibuti. Francoska vojna mornarica bi v ponedeljek ponovno odšla na vaje po Sredozemskem morju.

Nameščenci

Varujmo Pokojninski zavod!

Vse naše člane in somišljenike opozarjamo na članek v »Slovenec«, ki je pod gornjim naslovom izšel dne 12. t. m. V tem članku pisec opozarja na važnost Pokojninskega zavoda. Med drugim pravi tudi tole: »V slovenski nameščenski skupini je 38 nameščenskih strokovnih organizacij (katerih večina je včlanjenih v Zvezi društev privatnih nameščencev, op. ur.) sklenilo vložiti sporazumno »Združeno listo zasebnih nameščencev«. Sporazumni nastop so ponudili dvema manjšima skupinama, ki pa sta ga odklonili in sedaj sestavljata neko koncentracijsko listo. Tudi velika večina službodajalcev v Sloveniji je sklenila sporazumno listo.« — Naši člani kandidirajo na koncentracijski listo.

Organiziranje zasebnih nameščencev

Še vedno opažamo, da imajo zasebni nameščenci za svoje strokovne organizacije premalo smisla. V vseh nameščenskih strokovnih organizacijah je danes organiziranih kvečjemu kakih 30% slovenskih nameščencev, dočim vsi ostali niso organizirani. Te naše trditve ne izpreminja baharija nekaterih nameščenskih organizacij, ki se postavljajo z dolgimi kolonami nameščenskih organizacij s še daljšimi naslovi, kajti te organizacije obstojajo bolj na papirju, dočim jih v življenju

ni videti. Tega naj se vsi naši člani zavedajo in naj skrbijo za to, da se naša organizacija čim bolj razširi med slovenske nameščence in naj skrbijo, da vsakega nameščenca seznanijo z njo in njenimi načeli.

Opozorilo članom in somišljenikom

Vsem našim članom in somišljenikom sporočamo, da ne moremo v »Pravici« priobčevati raznih vesti in pojasniti, kar pa ni naša krivda. Pač pa smo pripravljene vsakomur odgovoriti pisмено, če bomo prejeli kako vprašanje.

Zapiski

Klub krščanskih socialistov v Delavski zbornici je izključil od JSZ odpadle člane Albina Gasserja, Petra Rozmana in Petra Lombarda. To odločitev je centrala JSZ sporočila upravnemu odboru Del. zbornica in ga obenem opozorila, da s tem prenehajo vse funkcije izključenih članov, ki so vezane na članstvo v klubu.

Peter Lombardo je na zadnji upravni seji Del. zbornice izjavil, da zstopa v njenem odboru zelence. Vsakemu pametnemu človeku je jasno, da Lombardo v Del. zbornici danes ne more zastopati nikogar, ker je bil izvoljen z glasovi krščanskih socialistov, ki ga pa danes več ne priznavajo za svojega zastopnika.

pustili iz zavora, ker ste dokazali, da niste krivi, razen tega Vas je pa podjetje odpustilo šele po dveh tednih.

4. Pravica natakarnjev do plačila za prekoredno delo.

Belgrajsko kasacijsko sodišče je pred kratkim izdalo sodbo, s katero je priznalo nagrado za prekoredno delo natakarnju, ki je delal vsak dan po 16 ur za mesečno plačo 1000 din. Kavarnar se je branil, češ da se je z natakarnjem dogovoril, da mu bo delal za plačo 1000 din po 16 ur dnevno, ker je popoldne samo bd časa do časa stregel gostom, sicer pa počival. Kasacija je pa razsodila, da je dogovor, na katerega se je kavarnar skliceval, neveljaven, ker Zakon o zaščiti delavcev prepoveduje vsako delo preko 10 ur dnevno, če ni oblastveno dovoljeno. Popoldansko delo, ko je natakarnj stregel redkim gostom, se šteje pa prav tako v redno delo, ker je bil natakarnj ves ta čas za delo pripravljen in se ni smel odstraniti.

DELAVSKE ŽENE IN DEKLETA

pišejo

Pokazala se je potreba, da se osamosvojimo, da delamo vzporedno z moškimi, zato smo ustanovile ženski odsek. Ta ima nalogo, da daje smernice delavkam v boju za obstanek. Le v svobodnih delavskih organizacijah bomo mogle braniti svoje pravice. Koliko je vprašanj, ki bi jih bilo treba nujno rešiti in katera bi rešile najboljše delavke same! Zato je nujno potrebno, da se vsaka zaveda, kako važna je za njo organizacija, kolika moč je v zavrednih organiziranih delavkah.

Da bo pa organizacija močna in da bo koristila vsemu delavstvu, je nujno potrebno, da delamo vse, ne samo tiste, ki so v odboru ali obratne zaupnice, ampak tudi tiste, ki mislijo, da jim ni treba in da bodo dosegle ravno toliko kot tiste, ki delajo v delavskem gibanju. Zavedati se moramo, da je le v delu rešitev nas vseh iz položaja, v katerem se danes nahajamo. Ravno delavke smo najbolj zastopane pri plačah in pri izvrševanju svoje službe. Dostikrat opravljamo dela, katera bi morali opravljati moški — dobivamo pa plačo polovico ali še več nižjo kot moški. Največkrat pa nas skušajo podjetniki in njihovi priganjači izrabljati še v druge namene, tako da ponižujejo čast dekleta. Nešteto je primerov, ki se ne dajo javno obravnavati. Zato je potrebno, da se v vsakem okraju ustanovi ženski pododsek, ki bo obravnaval zadeve, katerih pred moškimi ali pa skupno z moškimi ne moremo obravnavati. Ni pa delavka poklicana samo zato, da se bori za izboljšanje položaja v podjetju, ampak, da se pripravi tudi na naloge, ki jo mogoče v prihodnje čakajo. Treba bo pričeti s čim pogostejšimi predavanji in za ta predavanja usposobiti dekleta, ker le delavka lahko govori svoji tovarišici. Čim več izobrazbe si bomo pridobile, tem uspešnejše bo naše delo. Sadovi, ki jih bo naše izobraževanje rodilo, bodo naš ponos. Zato na delo za boljšo prihodnost in za skorajšnjo ureditev ženskega vprašanja. Borba na podlagi krščanskega udejstvovanja naj bo naše geslo. V krščanski ideji nam je zagotovljena zmaga. Prepričane bodimo, da nas pot, po kateri nas vodi naša svobodna krščanska strokovna organizacija JSZ, mora pripeljati do uresničenja naših idej.

JOSIP ŠUŠTERŠIČ

MEHANIČNA DELAVNICA
LJUBLJANA - VIČ, TRŽAŠKA 92

Za pomladno sezono jemljem v generalna popravila kolesa, motorje, šivalne stroje itd. po konkurenčnih cenah. Delo solidno, postrežba točna!

Lastna izdelava trikolic od 1700 din

MALI OGLASI

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejšeprometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austroadmler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

VSAKI OSEBI IN DRUŽINI nudi stalni zaslužek »M a r a«, pletilnica in razpošiljalnica, Maribor, Orožnova 6, Celje, Slomškov trg 1.